

InGenieus, Groen en Gezond

Zuid-Limburg maakt Nederland groter

RegioDeal aanvraag
Zuid-Limburg maakt
Nederland groter

220 kilometer
buitenlandse
grens

3 stedelijke
gebieden

30 miljoen inwoners
binnen een straal
van 100 kilometer

2 ontwikkelingsagenda's

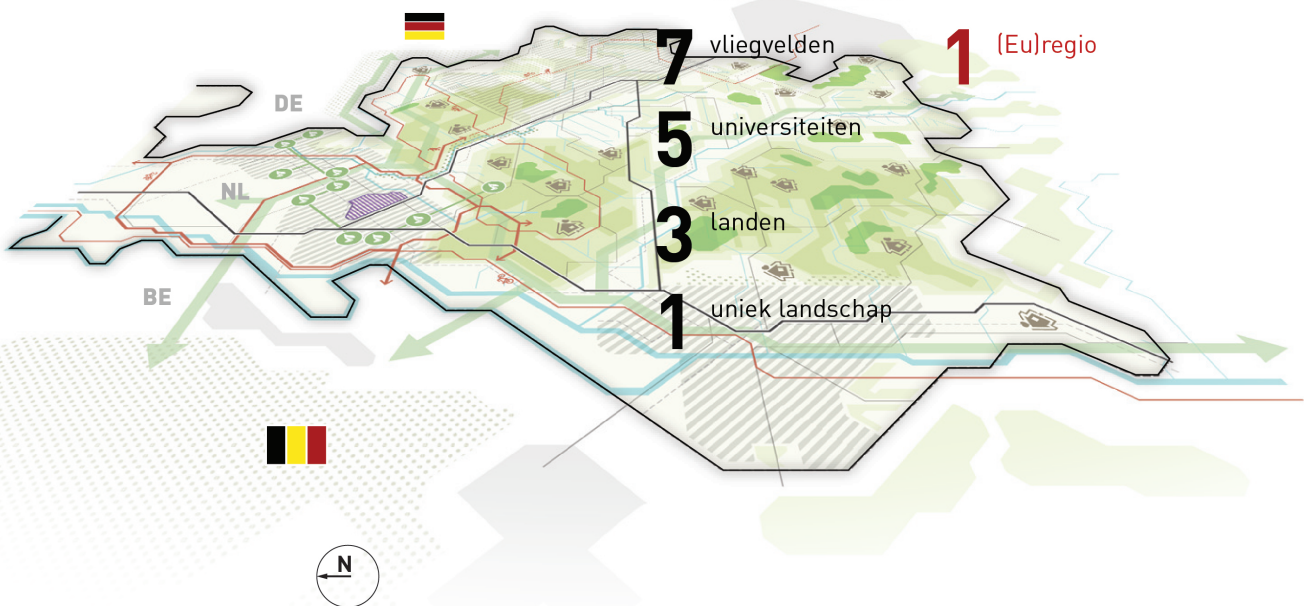
7 vliegvelden

1 (Eu)regio

5 universiteiten

3 landen

1 uniek landschap

Partijen

Het voorstel voor het Programma InGenieus, Groen en Gezond - Zuid-Limburg maakt Nederland groter (hierna IGG) als aanvraag voor de Regio Deal wordt ingediend door de gemeenten Maastricht, Sittard-Geleen, Stein, Beek, Beekdaelen, Meerssen, Valkenburg aan de Geul, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern en Vaals met gemeente Maastricht als penvoerder. De gemeenten worden hierbij ondersteund door een brede maatschappelijke coalitie die zich vormt rond de verdere uitwerking en uitvoering van dit Regio Deal voorstel.

REGIO

De deal heeft betrekking op het centraal westelijke deel van Zuid-Limburg. In dit deel van Zuid-Limburg wonen 374.335 mensen, waarvan ruim 70% in een compact, sterk verstedelijkt en geïndustrialiseerd gebied. Een regio met wijken waar stevige opgaven op het gebied van sociaaleconomische en gezondheid achterstanden liggen blijkt ook uit de brede welvaartsmonitor. Een regio met complex fysiek-ruimtelijke en economische opgaven om een gezonde, duurzame en vitale toekomst voor de regio te borgen. En waar een wereld te winnen valt wanneer grensbelemmeringen opgeheven worden en het BRP in de regio wel met 12% zou kunnen toenemen. Zuid-Limburg is aangewezen als NOVEX-gebied en er wordt samen met het Rijk en Provincie gewerkt aan een ruimtelijk ontwikkelperspectief.

Naast de uitdagingen zijn er ook kansen om met deze opgaven aan de slag te gaan. De regio beschikt over een karakteristiek heuvellandschap met sfeervolle dorpen en levendige steden. Het gebied kent een rijke geschiedenis, met een hoge dichtheid aan cultureel erfgoed in gebouwen, landschapselementen en tradities. Zuid-Limburg is de Nederlandse voordeur naar Europa. Centraal gelegen in een Europese agglomeratie met 4 miljoen inwoners, 5 universiteiten, 7 vliegvelden en 2 HSL-stations. Met 8 km binnenlandse en 220 km buitenlandse grens.

Eerdere Regio Deals

De gemeenten in het centraal westelijk deel van Zuid-Limburg hebben niet eerder een Regio Deal aanvraag ingediend. Wel is de gemeente Beekdaelen betrokken in de lopende Regio Deal van de Parkstad-regio.

Opgave

Huidige situatie

Het gebied heeft een kwetsbare sociale structuur en gezondheidsopgaven in combinatie met transformatieopgaven in wijken en woonkernen. De verhouding stad-platteland en het landschap staan onder druk en er spelen complexe transitie-opgaven in de agrarische en toeristische sector. Zuid-Limburg is een sterk verstedelijkt gebied met veel industrie en een urgente circulaire transitie- en verduurzamingsopgave. De bedrijven op Chemelot staan onder grote druk om versneld te vergroenen (stikstof en energie-intensief). Als Chemelot stilvalt heeft dit brede en diepe impact en zal de brede welvaart in de regio verder onder druk komen. Er is sprake van een onbenut grenspotentieel op economisch en arbeidsmarktgebied waardoor de regio 12% BRP mist.

Zwak op onderdelen Brede Welvaart

De Regionale Monitor Brede Welvaart toont dat delen van Zuid-Limburg sterk achterblijven t.a.v. de landelijke gemiddelden. Het percentage niet-werkende jongeren is hoger dan gemiddeld in NL en het aandeel uitkeringsontvangers is relatief hoog (bijstand, WW), evenals het aandeel arbeidsongeschikten. Het aandeel huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum is hoger dan het NL totaal. Het mediaan besteedbaar inkomen van de regio behoort tot de laagste van NL.

Ook scoort Zuid-Limburg onder het NL gemiddelde als het gaat om ervaren gezondheid, langdurig zieken en obesitas. Het aantal WMO-cliënten per 1.000 inwoners en het aandeel jongeren dat jeugdhulp ontvangt ligt hoger dan het NL gemiddelde. De regio heeft het laagste percentage vrijwilligers en het vertrouwen in instituties en medemens is gering.

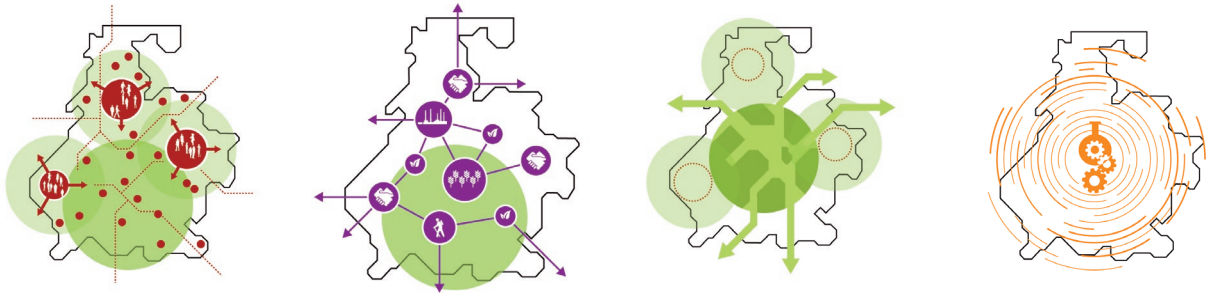
Kernen kennen een zwakke sociale structuur en structurele gezondheidsachterstand, vooral wijken met veel 'nakomelingen' van vroegere mijn-/industriewerkers. Vaak i.c.m. ruimtelijk-fysieke herstructureringsopgave qua woningbouw en leefbaarheid. Ook op de economische component van brede welvaart blijft de regio achter, maar is er potentieel. Het BBP per hoofd ligt 9% lager dan het landelijk gemiddelde. Geografische grenzen vormen nog steeds barrières.

Door institutionele, juridische, infrastructurale en andere grensbelemmeringen mist Zuid-Limburg ca. 12% van het BRP. De netto arbeidsparticipatie ligt 5%-punt lager dan landelijk. In termen van Brede Welvaart 'straks' is het belangrijk dat de regio voldoende, vitaal en geschoold personeel kan bieden, terwijl er sprake is van vergrijzing en krimp aan de aanbodzijde.

De transitie naar een circulaire economie is daarbij een complexe opgave met een grote urgentie voor het economisch zo belangrijke chemisch cluster in de regio. Wanneer de transitie faalt – omdat b.v. het complex niet snel genoeg vergroent en daarmee de energie- en grondstoffenschaarste een grote bedreiging voor het voortbestaan vormen en/of er onvoldoende gezonde en geschoolde arbeidskrachten beschikbaar zijn - valt een belangrijke kurk onder de regionale economie weg en komt brede welvaart verder onder druk. Het landelijk gebied in de regio – het aantrekkelijke vijfsterrenlandschap van het Heuvelland en groene long voor het sterk verstedelijkt gebied Zuid-Limburg – kampt met grote uitdagingen op het gebied van stikstof, klimaat(adaptatie), bodem- en waterkwaliteit en biodiversiteit. Die onder druk staande milieukwaliteit is een onderbelicht onderdeel van de Brede Welvaart monitor.

Kortom een set aan complexe en samenhangende opgaven

Aanpak van deze knelpunten op het vlak van brede welvaart vraagt een consequente, samenhangende en lange termijn aanpak. Hierin zijn 4 opgaven gedefinieerd:

1. Verbeteren veerkracht, gezondheid en gelijke kansen voor alle inwoners
2. Versnelling transitie naar een circulaire economie met voldoende, vitaal en geschoold personeel
3. Een toekomstbestendig en vitaal Heuvellandschap
4. Het opheffen van grensbarrières

Regionale ambitie

Zuid-Limburg wil een innovatieve, circulaire en duurzame grensoverschrijdende kennisregio zijn met brede welvaart voor alle inwoners, sterke steden en kernen in een toekomstbestendig, klimaat adaptief en aantrekkelijk landschap. Vanuit eerder vastgestelde strategische visies en actieplannen wordt in de regio door triple helix partijen langjarig en programmatisch gewerkt aan verwezenlijking van deze ambitie.

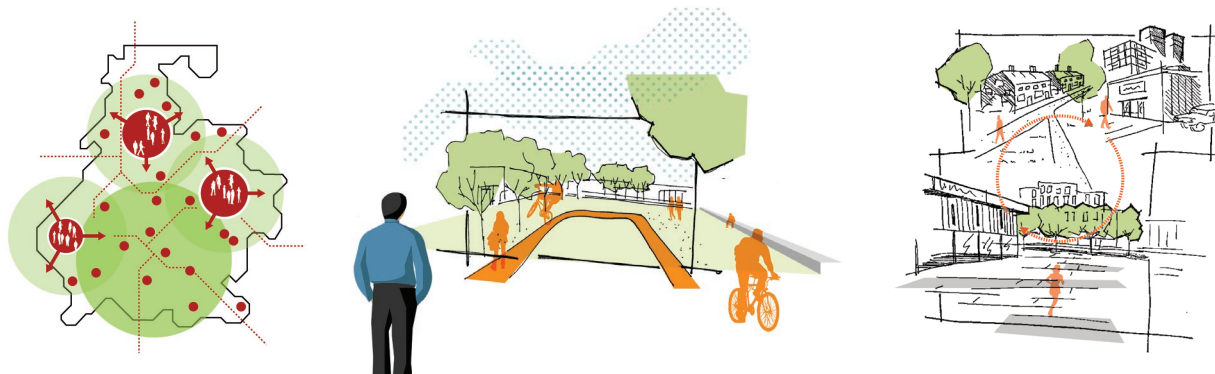
Rol van het Rijk

Zuid-Limburg heeft ondersteuning van het Rijk nodig om de sprong te maken naar brede welvaart voor alle inwoners. Onderdelen van de opgaven overstijgen de regionale draagkracht en doorzettingsmacht. De opgaven vragen om afstemming en langjarige samenwerking met meerdere ministeries vanuit integraal perspectief. Zo is bij het realiseren van belangrijke randvoorwaarden in grensoverschrijdend perspectief - denk daarbij o.a. aan infrastructuur en mobiliteit, juridische belemmeringen i.r.t. werken, studeren, ondernemen - Rijksbetrokkenheid noodzakelijk. In de bijlage Voorgestelde uitwerking programma is per lijn een eerste aanzet gegeven op welke onderdelen wij de samenwerking met het Rijk graag nader uitwerken.

Voorgestelde aanpak

Doelen en voorgestelde aanpak op hoofdlijnen

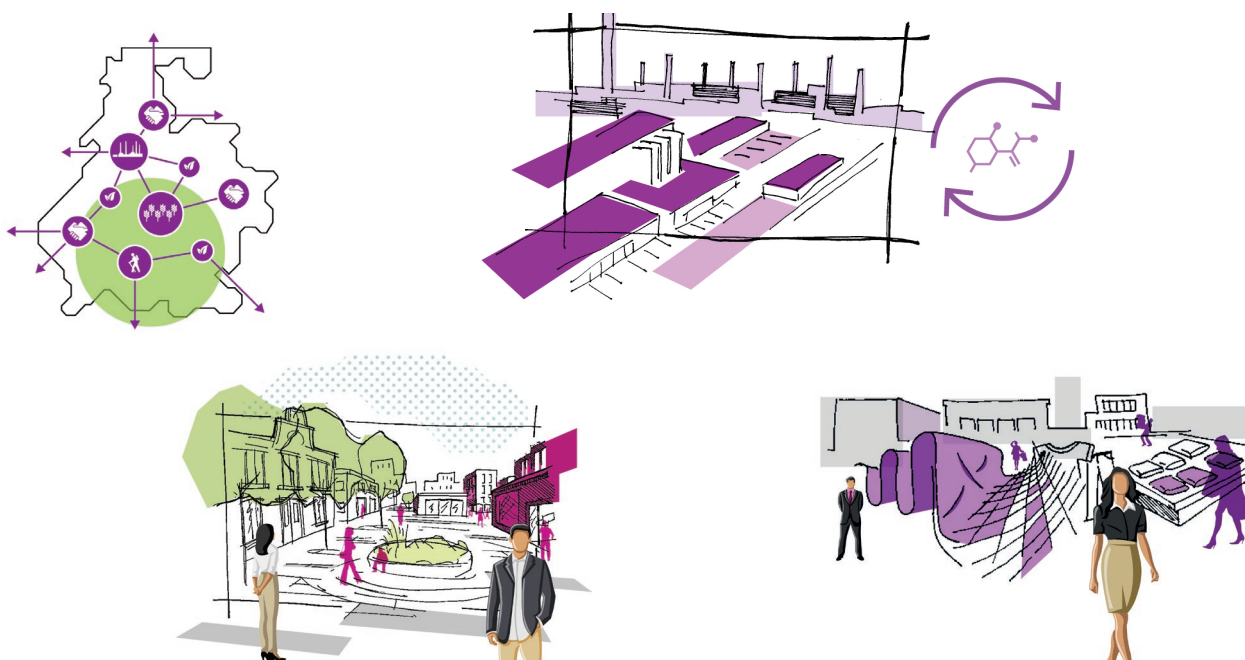
Doelen zijn in deze fase op hoofdlijnen benoemd. De vertaling naar meer concrete resultaten (Kpi's), betekenisvol voor inwoners en bedrijven, zal plaatsvinden in de volgende fase.

1. **Versnelling naar een gezonde, veilige en sociale leefomgeving** o.a. met inzet van de Trendbreuk-systematiek en Agenda Brede Welvaart. Via een integrale gebiedsgerichte wijkaanpak gericht op sociale, fysieke, veiligheid en economische maatregelen, vergroten we de (positieve) gezondheid van inwoners. We zetten in op ruimte voor bewegen en ontmoeten in buurten met grote opgaven en waar een impuls nodig is om een kanteling te bewerkstelligen.

Ook wordt ingezet op versterking en uitbreiding van het MKB, start en scale-up klimaat: door met het medische cluster in te zetten op de koppeling zorg-kennis/innovatie, wordt Zuid-Limburg de regio waar nieuwe zorgconcepten en behandelmethoden ontstaan en gezondheidsbevordering centraal staat (MHC).

Doel: een bevolking die op alle (gezondheids-)indicatoren van de Brede Welvaart monitor aanwijsbaar toegegroeid is naar het NL gemiddelde.

2. **Versnelling naar een circulaire economie en samenleving**, met als speerpunten:

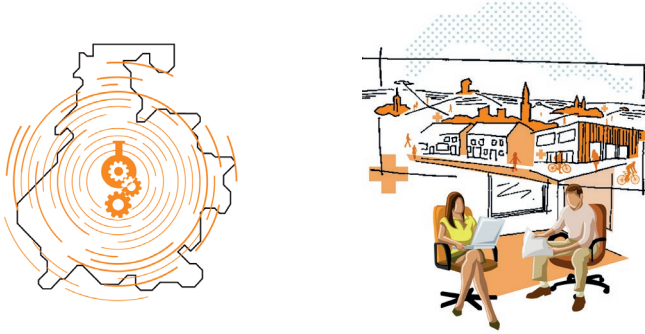
- De (chemische) industriële sector, één van de belangrijke pijlers onder de regionale economie, raakt met haar verdienvermogen rechtstreeks de brede welvaart in onze regio. Binnen dit speerpunt ontwikkelen we een duurzame schaalbare grensoverschrijdende aanpak, om in de grondstoffenbehoefte en aan- & afvoer voor de (chemische)industrie te kunnen voorzien.
Doel: doorbraak realiseren door versneld actie te nemen op vlak van het in kaart brengen van de grondstoffenbehoefte, de oprichting van een trading company rond hernieuwbare grondstoffen en realisatie van circulaire satelliet sites in Nederland en België incl. verwerking en duurzame oplossingen voor logistiek en transport.
- Tevens worden vernieuwende participatieve concepten ontwikkeld waarin samen met burgers als volwaardig stakeholder wordt gewerkt aan een nieuwe balans tussen de impact van de transitieopgaven en het versterken van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid.
Doel: nieuwe werkzame concepten voor burgerparticipatie.
- Met de ontwikkeling van een circulair businessdistrict in Geleen, Circular Mile wordt ingezet op het versterken van het vestigingsklimaat voor MKB en start-ups (doel) gelieerd aan de transitie naar een circulaire economie.
- Eén van de meest vervuilende industrieën op mondiale schaal is de textielindustrie.
Doel van ons programma Circulair Textiel is door inzet van onze kennis & innovatiepositie en creativiteit bij te dragen aan oplossingen voor dit mondiale vraagstuk. Daarnaast een bloeiend ecosysteem te ontwikkelen met nieuwe economische impulsen voor de regio en het binden van talent aan de regio.

3. **Perspectief voor en versterking van ons unieke landschap**. Met 2 insteken pakken we de opgaven in het Heuvellandschap, essentieel als recreatiegebied voor de omliggende steden en de belangrijkste kurk waarop de Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie (€2,2 miljard bestedingen per jaar in 2016) drijft, aan:

- Green Connection staat voor een aanpak die erop gericht is een hoogwaardig netwerk van groene verbindingen op euregionale schaal te realiseren waarmee een aantrekkelijk woon-/verblijfsklimaat wordt gecreëerd voor eigen inwoners en bezoekers.
Doel: invullen van ontbrekende schakels in het (snel-)hoofd fietsroute- & wandelnetwerk en ecologische & waternetwerken in verbinding brengen met thematische en integrale gebiedsontwikkelingen die elkaar versterken en daarmee bijdragen aan een vitaal en toekomstbestendig landelijk gebied als Groene Long voor Zuid-Limburg.
- Een tweede aanpak binnen deze lijn is het versneld doorontwikkelen van een regionaal voedselsysteem.
Doel is te komen tot een ecosysteem met aandacht voor de transitie in de landbouw, milieu en landschap, betrokken en gezonde inwoners en nieuwe duurzame

verdienmodellen. Een aanpak die de ontwikkeling naar een groene en gezonde leefomgeving ondersteund en versnelt.

4. **Werken aan een grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt.** De aanpak richt zich op het aantrekken en vasthouden van talent, het verminderen van belemmeringen op het gebied van grensoverschrijdend werken en ondernemen, het betrekken van de jeugd bij vraagstukken van morgen en de toekomst van Limburg, en het kapitaliseren van de creativiteit en verbeeldingskracht in de regio door het creëren van de juiste randvoorwaarden.
- Doel** van deze lijn is versterking grensoverschrijdende kenniseconomie, een eenvoudiger en beter functionerende grensoverschrijdende & internationale arbeidsmarkt en de inzet van het rijke potentieel aan verbeeldingskracht in de regio om kennis en innovatie te verbinden aan de opgaven in de samenleving. Daarmee is deze lijn een belangrijke 'enabler' voor het realiseren van gestelde doelen in de voorgaande 3 lijnen.

Doelgroep

De aanpak is gericht op het verbeteren (van de kansen op) brede welvaart voor **alle inwoners** in onze regio.

Het voorgestelde programma kan echter alleen succesvol worden gerealiseerd met een brede maatschappelijke coalitie die samen als partners een 'coalition of the acting' vormen en het programma verder mee uitwerken en uitvoeren.

Positieve impact van deze deal moet merkbaar zijn op het niveau van:

- Inwoners die hun brede welvaart behouden of zien toenemen omdat ze gezonder zijn, meer participeren in de samenleving, hun baan behouden en zich meer kunnen ontplooiën
- Industrie, kennisinstellingen, MKB-start- & scale-ups die kunnen versnellen in hun opgave om concurrerend te zijn in een circulaire, gezonde, inclusieve en digitale samenleving van de toekomst en in staat zijn om voldoende vitale en gekwalificeerde medewerkers aan te trekken
- Ketenpartners in zorg & welzijn die hun zorgkosten zien afnemen door een meer gezonde en arbeidsfitte bevolking

Financiering

Met het IGG-programma is een indicatieve investering gemoeid van ruim € 200 miljoen. Op basis van de eerste uitwerking van het programma is sprake van een indicatieve verdeling over de verschillende programmalijnen:

1. Lijn 1 Versnelling van ontwikkeling richting een gezonde en sociale leefomgeving
Indicatieve investering € 98 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop:
€ 14,5 miljoen
2. Lijn 2 Versnelling naar een circulaire economie en samenleving
Indicatieve investering: € 19 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop:
€ 6,4 miljoen.
3. Lijn 3 Perspectief voor en versterking van ons unieke landschap
Indicatieve investering: € 38 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop:
€ 6 miljoen
4. Lijn 4 Een grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt
Indicatieve investering: € 47.5 miljoen, gevraagde bijdrage uit Regio Deal envelop:
€ 3.1 miljoen.

De regionale overheden en Triple Helix-partners (bedrijven, onderwijs en zorginstellingen) dragen in totaal zelf circa € 170 miljoen bij aan het programma. Aan het Rijk wordt een bijdrage van € 30 miljoen uit de Regio Deal envelop gevraagd.

Monitoring van de voortgang vindt halfjaarlijks plaats; accounting jaarlijks door middel van jaarrapportages, door onafhankelijke accountants goed te keuren. De resultaten hiervan zullen aan het Rijk worden overlegd zodat transparante en effectieve besteding van middelen kan worden gemonitord.

De totaal benodigde investeringen om de opgaven in de regio aan te kunnen pakken vormen een veelvoud van de gevraagde bijdrage binnen de Regio Deal. De reeds geborgde cofinanciering bij gemeenten en partners zal worden ingezet als hefboom om zowel nationaal als Europees aanvullende middelen te verwerven waarmee we het programma kunnen versterken en langjarig kunnen doorpakken ook na afloop van de Regio Deal periode.

Organisatie en samenwerking

Organisatie Regio Deal in regionaal en Rijk-regio-verband

Gemeente Maastricht is indiener van de propositie als penvoerder namens de 10 gemeenten in centraal-westelijk Zuid-Limburg.

In de verdere uitwerking zal, van regie tot uitvoeringniveau, consequent het uitgangspunt triple-helix worden gehanteerd.

Voor de aansturing, uitvoering en monitoring van de Regio Deal wordt een Programmabureau opgezet. Een programmadirecteur stuurt het bureau aan en is de linking pin tussen Rijk en Regio.

Taken van het programmabureau zijn:

- onderhouden contacten met Ministerie van BZK en andere betrokken Ministerie
- onderhouden contacten met bij de projecten betrokken partijen
- fungeren als linking pin tussen programmalijnen
- monitoren voortgang projecten
- uitbrengen van voortgangsrapportages
- financieel en inhoudelijk (eind) verantwoordelijkheid voor het programma
- onderhouden van uitwisseling met projecten en programma van Regio Deal Parkstad Limburg, maar ook met andere regio's waar relevant
- opstellen van een programmaplan inclusief uitvoeringsagenda, kpi's, uitgewerkte begroting en tijdspad, ter vaststelling voor te leggen aan alle betrokken partners incl. colleges/raden

Voor de **monitoring** wordt aangesloten bij de wijze waarop Stadsregio Parkstad hier invulling aan geeft met RIGO research. Met gelijke dataverzameling en -verwerking ontstaat een basis waarop de monitoring in de gehele regio op gelijke wijze plaatsvindt en het lerend vermogen in de regio kan versterken.

Op programma- en projectniveau wordt de programma- en interventielogica nader uitgewerkt, vertaald naar concrete projecten en monitoringssystematiek, waarmee voortgang kan worden gemonitord en bijgestuurd.

Verantwoording wordt afgelegd aan de (te vormen) **Regiegroep**. Deze is namens de samenwerkende partners binnen de Regio Deal bestuurlijk aanspreekpunt voor het Rijk, gericht op het proactief bespreken van regievraagstukken en het scheppen van randvoorwaarden om samenwerking en uitvoering te versnellen. Zij voert regie op zaken waarop zij gezamenlijk meer voor elkaar krijgen dan elk afzonderlijk, zonder zaken over te nemen van uitvoeringspartners. Voor de vorming van deze regiegroep zullen bestuurders benaderd worden uit bestaande gremia waarbij we belang hechten aan een duidelijke link richting samenleving en de creatieve verbeeldingskracht van het culturele veld & kunstvakonderwijs in de regio.

Om tot de nodige en gewenste afstemming en samenwerking te komen tussen de verschillende netwerken, programma's en actoren zullen bestaande gremia benut worden zodat er geen toename is van bestuurlijke drukte in de regio en de samenwerking tussen Rijk en Regio.

Gemeenteraden zullen halfjaarlijks middels een Raadsinformatiebrief incl. voortgangsrapportage worden meegenomen in de voortgang van de Regio Deal. Daarnaast zullen periodieke bijeenkomsten worden georganiseerd om raadsleden actief te betrekken.

Op dit moment loopt een onderzoek naar bestuurlijke regionale ecosystemen in onze (Eu) regio om tot meer 'samenkracht' en uitvoeringskracht te komen. Vooruitlopend hierop wordt zoveel mogelijk aangesloten bij reeds bestaande gremia om onnodige bestuurlijke drukte te voorkomen. Op grond van de onderzoeksuitkomsten kan het samenwerkings- en uitvoeringsmodel verder geoptimaliseerd worden. De Regio Deal kan daarbij als belangrijke katalysator fungeren om de (boven-)regionale samenwerking verder te verbeteren.

Inrichting regionale samenwerking

De in het programma betrokken partijen hebben een actieve rol bij de uitvoering. Dat is ook noodzakelijk omdat de projecten voor een groot deel mede door deze partijen, organisaties uit economie, arbeidsmarkt, zorg, sociaal domein, landbouw, natuur enz, worden ingericht en uitgevoerd. Partijen vormen een 'coalition of the acting' waarbij zij hun menskracht, kennis, euro's en netwerk inzetten om doelstellingen te realiseren. Hun betrokkenheid en inzet bij de verdere uitwerking en uitvoering van dit voorstel wordt onderstreept in de Partnersheet.

Samenwerking met het Rijk

- De opgaven in de regio vragen niet alleen om de inzet van een brede maatschappelijke coalitie in de regio, maar ook een stevig partnerschap met het Rijk. Inregelen van een Rijks -regio overleg waar de voortgang van beide Regio Deals in Zuid-Limburg besproken worden geniet de voorkeur. Inhoudelijke afstemming, samenwerking en versterken van het lerend vermogen in de regio kunnen hiermee ondersteund worden.
- Inzet van het netwerk van het Rijk en bereidheid om mee te denken: van grote waarde voor het succesvol doorlopen en voltooiën van het voorgestelde programma. Relevante partijen/ personen die door het Rijk worden aangedragen kunnen helpen bij het behalen van resultaten.
- Samenwerking met en doorzettingsmacht van het Rijk: dit is nodig om grensbelemmeringen te verminderen c.q. op te heffen.

Inzet vanuit andere nationale programma's: noodzakelijk om juiste randvoorwaarden te creëren waarbinnen de regio zich verder kan ontwikkelen in de gewenste richting.

Structureel karakter

Doordat actoren binnen de projecten in de verschillende lijnen van het programma zelf de projecten hebben aangedragen en voor uitvoering ervan verantwoordelijk zijn, is de betrokkenheid, inzet maar ook langdurige borging ervan verzekerd. Immers, de partijen hebben er zelf belang bij de projecten tot een goed einde te brengen en de resultaten ervan te verzilveren. Het probleem- en project-eigenaarschap door de verschillende betrokken actoren zorgt ervoor dat de Rijksbijdrage niet als eenmalige bijdrage zal fungeren maar juist als vliegwiel voor het versterken en versnellen van ontwikkelingen, beleid en project. De betrokkenheid van en de monitoring door het programmabureau zorgt voor een efficiënte uitvoering en biedt de mogelijkheid tussentijds bij te sturen waar nodig.

De projecten zijn ingebed in en hebben raakvlakken met langdurige programma's waardoor effecten niet alleen in de projecten zelf kunnen worden toegepast, maar ook in belendende programma's en regio's kunnen worden meegenomen. Zo is het effect van de projecten breder dan enkel het in deze Regio Deal ingediende programma. Partijen in de regio zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de benodigde financiële middelen voor een vervolg op de projecten van de Regio Deal.

Betrokkenheid eerdere Regio Deals

In Zuid-Limburg als geheel was niet eerder een Regio Deal. Wel is er sprake van een Regio Deal in het aangrenzende Stadsregio Parkstad Limburg-gebied. Deze aanvraag is in afstemming met de Stadsregio Parkstad Limburg tot stand gekomen. Resultaten van beide programma's zullen worden uitgewisseld zodat het effect van de programma's en onderliggende projecten in beide deelregio's een zo groot mogelijke impact zullen hebben.

De lessen en ervaringen uit het Programma IGG zijn relevant voor andere, vergelijkbare gemeenten in Limburg en de effecten kunnen Zuid-Limburg breed positief beïnvloeden. Daarnaast zijn de resultaten ook relevant als best practices voor vergelijkbare regio's in Nederland en daarbuiten. Resultaten van de projecten zullen via de monitoring en het reguliere overleg over de Regio Deal tussen Rijk en regio worden teruggekoppeld. Desgewenst kan disseminatie van resultaten ook plaatsvinden in de vorm van excursies, seminars of kennisdagen. Zuid-Limburg, een regio die voor een uitdagende combinatie van economische en ruimtelijk-sociale opgaven staat, kan hiermee dienen als 'leerregio' voor samenwerking tussen Rijk en regio.

Partners

Een brede maatschappelijke coalitie zal zich vormen voor de uitvoering van deze regiodeal propositie. Samen vormen zij de “coaliton of the willing” en belangrijker nog the “coalition of the acting”. Onze partners die verder mede invulling zullen geven aan de uitwerking en uitvoering van deze regiodeal propositie zijn o.a. maar niet limitatief:

Brightlands
Chemelot Campus

lwv

VNO-NCW in Limburg

chemelot
for today's future

DSM

BRIGHT SCIENCE. BRIGHTER LIVING.

Stadslabs
Sittard
Geleen

Zo maken
wij onze stad

trend**breuk**
zuid-limburg

GGD ZUID
LIMBURG

Zuyd
Hogeschool

**ZU
YD**

zowonen

**Tuinen
van Zuid**

MIK & PIW GROEP
Sociaal werk & Kinderopvang

Sportpark
Glanerbrook

groen. sport. beleuig.

stichting
Wielerbaan Geleen

GREUTSJ

TOM DUMOULIN
BIKE PARK
SITTARD - GELEEN

SPORTS & TALENTPARK
STAY · GROW · PLAY

ECS PLORE
Educatie | Cultuur | Sport

sportzone
LIMBURG

Overheden

Bijlage 1

Kopverhaal Regio Deals 4e tranche

Zuid-Limburg is een uniek gebied. Centraal gelegen in een Europese agglomeratie met binnen een uur reizen 4 miljoen inwoners, 5 universiteiten, 7 vliegvelden en 2 HSL-stations. Zuid-Limburg deelt 8 km 'grens' met de rest van Nederland en telt 220 km buitenlandse grens. Zuid-Limburg heeft een groot groeipotentieel¹ via het opheffen van grensbarrières en het creëren van betere verbindingen.

In het NOVEX gebied Zuid-Limburg wordt tussen Rijk, Provincie Limburg en de regio Zuid-Limburg samengewerkt, vanuit een gedeelde visie op de toekomst van Zuid-Limburg. Stip op de horizon is Zuid-Limburg als Europese schakelregio en sterk internationaal verbonden, een circulaire en kennisintensieve samenleving waarin de campussen in de euregio als motor & proeftuin fungeren en met brede welvaart voor iedereen. Samen werken wij aan een aantal Zuid-Limburgse strategische opgaven, zoals de verstedelijkingsopgave, de transitie van het landelijk gebied en het verbeteren van grensoverschrijdende vervoer. Hoewel de economie van Zuid-Limburg zich de afgelopen jaren gunstig heeft ontwikkeld, met name de significante structuurversterking door inzet op de kennis-as met de 4 Brightlands campussen als speerpunt, blijft die achter bij de potentie. Daarnaast kent Zuid-Limburg gebieden met opgaven op het gebied van brede welvaart, zoals op het terrein van inkomen, participatie, gezondheid, onderwijs, veiligheid of wonen. De aard en omvang van deze problematiek verschilt binnen Zuid-Limburg. Er wordt via twee Regio Deal-aanvragen gewerkt aan het versterken van de brede welvaart.

Kansen benutten, opgaven oppakken

Het werken aan beide zijden van de Zuid-Limburgse medaille vraagt om samenwerking tussen burgers, maatschappelijk middenveld, overheden, bedrijfsleven en onderwijs-kennisinstellingen. In wisselende coalities en in verschillende rollen werken zij samen aan oplossingen, delen kennis en netwerk en investeren naar vermogen.

Maar de genoemde opgaven overstijgen - ten dele - de regionale draagkracht en doorzettingsmacht. Hulp van het Rijk is nodig om de in gang gezette transitie in Parkstad voort te zetten en te verbreden naar de overige delen van Zuid-Limburg met gelijkaardige opgaven, op basis van een eigen aanpak op de passende regionale schaal. Een stevig partnerschap met het Rijk is noodzakelijk om de gewenste ontwikkeling naar een innovatieve, circulaire en duurzame kennisregio te maken met brede welvaart, sterke steden en kernen en een toekomstbestendig en aantrekkelijk landschap als Groene Long voor Zuid-Limburg, niet alleen mogelijk te maken maar zeker ook te versnellen vanuit een gedeeld besef aan urgentie.

Eén ambitie, twee Regio Deals

In deze tranche van Regio Deals, gericht op het versterken van brede welvaart en met specifieke aandacht voor regio's aan de grens, zijn vanuit de gezamenlijke visie en ambitie voor Zuid-Limburg twee aanvragen uitgewerkt. Eén voor de regio Parkstad en één voor het verstedelijkt

1. Volgens de Europese Commissie missen grensregio's gemiddeld 8% welvaart en voor Zuid-Limburg wordt dit zelfs geschat op tussen de 10-13% van het bruto regionaal product (BRP).

gebied langs de A2 en het Heuvelland (centraal-westelijk Zuid-Limburg).

- **De aanvraag van Parkstad**

Onder de Regio Deal aanvraag van Parkstad ligt een geactualiseerde regionale strategische agenda, die is afgestemd met een brede maatschappelijke coalitie. In de aanpak staat een gebiedsgerichte aanpak van wijken en dorpen centraal. Dit betreft een integrale programmatische aanpak met aandacht voor sociaaleconomische structuurversterking, veiligheid, wonen, retail en duurzaamheid. Op basis van opgaven op het gebied van brede welvaart zijn er acht gebieden geprioriteerd, waar circa 100.000 inwoners wonen. Gelijktijdig wordt er gewerkt aan het benutten van (economische) kansen en grensoverschrijdende samenwerking, zoals de economische en stedenbouwkundige samensmelting met Aken. Parkstad zit in op de maximale Rijksbijdrage van 40 miljoen euro. De Parkstadgemeenten staan garant voor een cofinancieringsbijdrage van minimaal gelijke hoogte. De inzet is een vervolg van de langjarige aanpak van de regio Parkstad en de eerdere succesvolle Regio Deal Parkstad Limburg. Het doel van deze langjarige aanpak is om met Parkstad het niveau van een gemiddelde regio in Nederland te bereiken.

- **De aanvraag van Centraal Westelijk Zuid-Limburg**

Maastricht en Sittard-Geleen, via Gemeente Beek, Maastricht-Aachen Airport en Chemelot verbonden met elkaar, vormt een stedelijk gebied gelegen in de Maasvallei. Samen met het Heuvelland vormen zij het centraal westelijk deel van Zuid-Limburg. Het voorstel richt zich op het versnellen naar een gezonde, veilige en sociale leefomgeving (Programmalijs Gezond), het versnellen van de transitie naar een circulaire economie en samenleving (Programmalijs Circulair), een toekomstbestendig en vitaal Heuvelland (Programmalijs perspectief voor en versterking van ons unieke landschap) en het werken aan een grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt, als randvoorwaarde voor een goed functionerend kennis- en innovatie-ecosysteem (Programmalijs 4). Centraal in de aanpak staan een integrale gebiedsgerichte aanpak van kwetsbare wijken gericht op positieve gezondheid, het toekomstbestendig maken van belangrijke pijlers onder onze regionale economie en het verminderen van grensbelemmering om de, voor de regio cruciale, internationale en grensoverschrijdende arbeidsmarkt beter te laten functioneren. Doel van deze lange termijn strategie is het verdienvermogen van de regio Zuid-Limburg naar de toekomst toe zeker te stellen. Perspectief en kansen voor alle inwoners te scheppen. Veerkrachtige en gezonde inwoners die volwaardig kunnen participeren in onze samenleving en daardoor meer brede welvaart gaan ervaren. Behoud en versterking van ons unieke landschap als belangrijke randvoorwaarden voor een aantrekkelijk klimaat om te wonen, leven en werken en waar de menselijke maat leidend is. Er wordt een bijdrage van 30 miljoen euro gevraagd. Ook hier staan de 10 gemeenten die samen centraal westelijk Zuid-Limburg vormen garant voor minimaal de cofinanciering.

Complementaire inhoud, sterke onderlinge samenwerking

De twee voorgestelde aanpakken vullen elkaar niet alleen geografisch aan, maar zijn ook inhoudelijk complementair. Beide deals vertrekken vanuit de samenwerking met burgers, bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld, onderwijs & kennisinstellingen, wat zorgt voor uitvoeringskracht en een stevige financiële multiplier. Voor elk van de deals wordt zorg gedragen voor een eigen sterke regionale governance. Via bestaande Zuid-Limburgse

samenwerkingsstructuren wordt de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de beide te sluiten Deals gewaarborgd. Ondertussen wordt er gewerkt aan het versterken van de regionale governance op Zuid-Limburgs schaalniveau.

De beide aanvragen uit Zuid-Limburg vormen samen een belangrijke impuls om Zuid-Limburg te versterken en laten groeien. Door in te zetten op de kracht en veerkracht van onze inwoners, economie, fysieke leefomgeving en de potentie van onze grensligging beter kunnen benutten, kan Zuid-Limburg uitgroeien tot een vitale toekomstbestendige en aantrekkelijke regio met brede welvaart voor onze inwoners en van toegevoegde waarde voor Nederland.

Het oppakken van de opgaven en het verzilveren van de kansen die in de twee Regio Deals aan bod komen, is niet alleen in het belang van Zuid-Limburg, maar is van betekenis voor Nederland: Zuid Limburg maakt Nederland groter.

Bijlage 2

1 Ontwikkelen van een gezonde en sociale leefomgeving

2 Versnellen transitie naar een circulaire economie en samenleving

3 Nationaal Landschap als verbindende groene long

4 Grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt

Green Connection: een hoogwaardig netwerk van groene verbindingen en routenetwerken op euregionale schaal

BE **NL** **DE**

Chemelot als innovatieve en circulaire kennishub in de regio

Landschap als kwalitatief uitloop- en recreatiegebied

Integrale wijkaanpak: Groene buitenruimtes die beweging en ontmoeting

Nationaal Landschap als verbindende groene long

Grensoverschrijdende kenniseconomie en internationale arbeidsmarkt

Regionale, grensoverschrijdende innovatie en netwerk-ontwikkeling gezonder leven

Innovatieve, circulaire en bio-based textielproductie

Beweegkralenkettingen in de stedelijk omgeving bevorderen gezondheid en ontmoeting

Opschalen en uitbouwen van participatieve werkplaatsen en stadslabs

RegioDeal aanvraag Zuid-Limburg maakt Nederland groter

visualisatie
Boulyje.com

